

Co je to seľâ?

Biblistika | 18.3.2016 @ 7.00

Hebrejské slovo **שֵׁלָא** (seľâ) se vyskytuje 71 krát v 31 žalmech, v Abakukovi 3 krát a jeho význam je nejasný, takže jej některé překlady zcela vypouštějí (např. Český ekumenický). V tomto článku uvedu jeho významné interpretace, s nimiž jsem se dosud setkal. Plný výčet všech výskytů slova seľâ uvádím v příloze na konci článku.

Mezihra. Septuaginta překládá seľâ slovem **διαψαλμα** (diapsalma), tj. něco jako „skržžalmí“, což by mohlo znamenat, že seľâ či diapsalma fungovaly jako značka pro hudební mezihru (takto Derek Kidner)¹. Peter Enns a Tremper Longman III tuto domněnku potvrzují odkazem na podobné slovo *salā* perského původu, které může znamenat „zvuk strun“². Ačkoli se tento názor těší oblibě, Enns a Longman upozorňují, že ono diapsalma ze Septuaginty je spíše kvalifikovaným odhadem než jistým a doslovným přenesením původního významu³.

Ztišení. Na podporu názoru, že seľâ je místo ztišení zpěvu a nástupu mezihry, by přispěchala i Strongova konkordance, která seľâ odvozuje od **שָׁלַח** (sálâ), což znamená „skončit“ či „odmítnout“ podobně jako příbuzné **שָׁלַח** (kálâ), tj. „skoncovat“. Jako pokynu ke ztišení se slovu seľâ rozuměl například Luther⁴.

Navěky a amen. V Targumech, tj. volných parafrázích a výkladech Hebrejské bible v aramejštině, se seľâ překládá například aramejským **ܢܘܠܝܘܢ** (navěky)⁵.

Klanění se. Dle některých zdrojů (např. **NBS**) může být seľâ odvozeno i z aramejského kořene **שָׁלַח**, tj. „poklonit se“. V tomto případě by tedy opět šlo o liturgickou funkci⁶.

Pozvedání. James W. Thirtle navrhuje příbuznost seľâ s hebrejským **שָׁלַח** (sálal), což znamená „pozvednout“. Seľâ by tak nebylo ani tak přerušením žalmu za účelem mezihry, jako spíše výzvou k okamžitému pozvednutí srdce a hlasu a pokračování ve zpěvu⁷, aby se hrálo *forte* nebo *crescendo*⁸. Je-li kořenem skutečně sálal, pak seľâ mohlo vyzývat i k pozvedání rukou nebo očí za účelem repetice⁹, což je však dost nepravděpodobné, protože někdy je seľâ uprostřed myšlenky či věty (Ž 55,8.20)¹⁰. Nemůže-li být seľâ znaménkem repetice, nemůže být ani znaménkem rozdělení strof v textu žalmů¹¹. Podle Thirtla a dále také B. B. Edwardse by tedy seľâ mělo obnášet spíše apel na emocionálně zesílené vyznávání žalmu. Druhý význam hebrejského sálal, totiž „zhodnotit“, by zde nabyl relevance. Žalm by tak byl v okamžiku seľâ obohacen o vroucnost v horlivém vyznání emocionálně zatíženého obsahu. Sálal jako „pozvednout“ by zde vyzývalo k pozvednutí duše a sálal jako „zhodnotit“ by zde vyzývalo k zintenzivnění vyznávání¹².

Všechny dosavadní interpretace jsou do značné míry kompatibilní. Jejich ohlas nalézáme u Diodora z Tarsu, který seľâ pokládal za „změnu v rytmu a stylu“¹³ nebo v Geseniově slovníku ke Starému zákonu, dle něž šlo o „změnu v normálním přednesu“¹⁴. Je však funkce seľâ pouze technická? Řehoř z Nyssy například pokládal diapsalmata za „učení od Ducha svatého, k němuž tajemně dochází v duši“¹⁵. Pro takový názor neexistuje žádná opora. Přesto se zdá, že seľâ je více než hudební značka.

Zdůraznění myšlenky. B. B. Edwards upozorňuje, že ačkoli se seľâ vyskytuje v mnoha různých kontextech, vždy se jedná o kontext zásadní důležitosti. Jde o témata spjatá s dějinami Izraele, s Božím majestátem a spravedlností, s ochranou zbožných a potrestáním nehodných nebo se smutkem z pocitu oddělení od Boha. Seľâ by tak fungovalo jako jakýsi apel na náboženské povědomí Izraele, které vyzývá Hospodina a vyprošuje si Jeho intervenci¹⁶. Edwards tuto funkci dokládá na mnoha příkladech z celého žaltáře. Seľâ je podle něj jakýsi vykřičník za voláním o pomoc a o vyslyšení modlitby¹⁷. Edwards dále tvrdí, že seľâ bylo spojeno s „troubením na trubky nad zápalnými oběťmi“ (Nu 10,10; Lv 25,9), které bylo odlišeno od zpěvu a mělo sakrální význam, protože zatímco zpívat mohli různí vybraní levité, na trubky mohli troubit pouze kněží (1Par 15,16–28; 16,4–6; 2Par 5,12; 29,26–28; Ezd 3,10; Neh 12,35). Žalmista podle Edwardse umístil seľâ právě na ta místa, která vyzývala Boha Izraele nejintenzivněji a která měla být okamžikem troubení.

[Seľâ] je básníkem umístěno do pasáží, u nichž při chrámové písni sbor kněží stojící proti sboru levitů zatroubil na trubky (ללו). Právě vyřčená slova byla mocnými tóny tohoto nástroje označena a přenesena vzhůru k Jehovovu uchu. Tato přímluvná hudba kněží byla podpořena levity ráznými tóny harf a jiných strunných nástrojů, odtud pak řecké **διαψαλμα**¹⁸.

Důkaz spojení mezi seřlâ, chrámovou bohoslužbou a troubením, můžeme spatřit i v Tamidu, což je traktát Mišny zachycující chrámovou praxi v období druhého chrámu. Zde se píše, že „když levité dosáhli konce kapitoly žalmů, zatroubili sérii troubení a lidé, kteří přihlíželi, se poklonili“, že „na konci každé kapitoly se zatroubilo“ a po každé sérii troubení se lidé poklonili¹⁹.

Tak či onak, Edwardsův postřeh poskytuje prostor dalšímu biblickému intertextovému výzkumu. Lze skutečně dokázat, že seřlâ plnilo de factor didaktickou funkci v teologickém vyučování při chvalách? A pokud ano, jak mohou seřlâ informovat naši teologii Starého zákona?

Významy seřlâ, které jej vysvětlují jako hudební značku, jsou do značné míry kompatibilní. Mezihru může doprovázet ztišení, klanění se, či pozvedání rukou, očí nebo hlasu. Jakákoli interpretace by zde platila, seřlâ je místo zastavení, které propůjčuje žalmu jakousi plastičnost. Seřlâ je vrásnění, které probíhá v místě střetu textu s jeho vyznáváním. Na tomto pozadí nakonec platí i docela běžný a na první pohled nekvalifikovaný překlad seřlâ jako „zastav se a poslouvej“ nebo „zde počkej a zamysli se nad tím“, který uvádí populární zdroje²⁰. Seřlâ by pak bylo pokynem k **mezihře**, při níž se Izrael **zastaví a poslouchá**, tj. **ztiší, pokloní a pozvedne** svůj hlas v prosbě o budoucí spásu a v myšlence na spásu minulou.

Z tohoto důvodu jsem si slovo seřlâ s celou jeho ambivalencí oblíbil a uvádím jej do názvu tohoto blogu. I ten se neustále snaží být takovým seřlâ, totiž místem zastavení mezi textem a jeho vyznáváním.

-
1. Derek Kidner, *Psalms 1–72*, 51
 2. Enns & Longman, 616; Viz též ČSP, 658
 3. Enns & Longman III, 485; B. B. Edwards, „Studies in Hebrew Poetry“ *BJS* 5/17, 67
 4. Edwards, 69
 5. Edwards, 66; Viz např. anglický překlad *Targumu k Žalmu 3*. Tento názor pronikl do Jeronýmovy Vulgáty, kde se uvádí semper, latinské slovo stejného významu²¹ Viz např. *Žalm 3 ve Vulgátě*. Seřlâ tak bylo chápáno ve smyslu dnešního „amen“, tj. „tak se staň“²² Nový biblický slovník, 914
 6. NBS, 914
 7. James W. Thirtle, *Titles of the Psalms: Their Nature and Meaning Explained* (1904), 146
 8. NBS, 913
 9. NBS, 914
 10. B. B. Edwards, 68
 11. Edwards, 70
 12. Edwards, 71
 13. Blaising & Hardin, 20
 14. William Gesenius, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, (Cambridge: 1906), 700
 15. Blaising & Hardin, 20
 16. Edwards, 72n
 17. Edwards, 77
 18. Edwards, 79
 19. [Tamid 7.3](#)
 20. Příkladem za mnohé je heslo [Selah](#) na Wikipedii

Výskyty seřlâ v Žalmech

Výskyty jsou uvedeny dle číslování v anglických biblích, které je oproti našemu číslování často posunutě o jeden verš zpět.

V první knize: [Ž 3.2](#); [Ž 3.4](#); [Ž 3.8](#); [Ž 4.2](#); [Ž 4.4](#); [Ž 7.5](#); [Ž 9.16](#); [Ž 9.20](#); [Ž 20.3](#); [Ž 21.2](#); [Ž 24.6](#); [Ž 24.10](#); [Ž 32.4](#); [Ž 32.5](#); [Ž 32.7](#); [Ž 39.5](#); [Ž 39.11](#)

Ve druhé knize: [Ž 44.8](#); [Ž 46.3](#); [Ž 46.7](#); [Ž 46.11](#); [Ž 47.4](#); [Ž 48.8](#); [Ž 49.13](#); [Ž 49.15](#); [Ž 50.6](#); [Ž 52.3](#); [Ž 52.5](#); [Ž 54.3](#); [Ž 55.7](#); [Ž 55.19](#); [Ž 57.3](#); [Ž 57.6](#); [Ž 59.5](#); [Ž 59.13](#); [Ž 60.4](#); [Ž 61.4](#); [Ž 62.4](#); [Ž 62.8](#); [Ž 66.4](#); [Ž 66.7](#); [Ž 66.15](#); [Ž 67.1](#); [Ž 67.4](#); [Ž 68.7](#); [Ž 68.19](#); [Ž 68.32](#)

Ve třetí knize: Ž 75.3; Ž 76.3; Ž 76.9; Ž 77.3; Ž 77.9; Ž 77.15; Ž 81.7; Ž 82.2; Ž 83.8; Ž 84.4; Ž 84.8; Ž 85.2; Ž 87.3; Ž 87.6; Ž 88.7; Ž 88.10; Ž 89.4; Ž 89.37; Ž 89.45; Ž 89.48

Ve čtvrté knize: 0

V páté knize: Ž 140.3; Ž 140.5; Ž 140.8; Ž 143.6

U Abakuka: Abk 3.3; Abk 3.9; Abk 3.13

<https://selah.diet/biblistika/co-je-to-sela/>